

Kuidas joonistada tuule ääri

TEKST KÄRT ULMAN, NEW YORK FOTOD RUDOLF VAN DOMMEL, KODUARHIIV

Ameerikas elav kunstnik **Jaanika Peerna**, kelle töid esindab nüüd kaks galeriid, on esmakordselt ligi 15aastase kunstnikuelu jooksul pühendunud ainult kunstitegemisele, loobudes palgatööst.

Jaanika looduse rüpes olev koduaed on vaid tunnise rongisõidu kaugusel New Yorgist.

“**M**inu joonistused on õhu liikumise kaardistused, baromeetriks mu enda eri meeled. Need jäädvustavad tuult, mis tasane ja paitav, aga ka torme, millel jõud kõik inimloodu maa pealt pühkida. Õhust ja selle liikumisest saame tavaliselt teadlikuks ainult siis, kui õhk liikudes takistuse otsa satub või endaga midagi kaasas kannab: tolmu, maju, tuhka... Mulle meeldib mõelda, et mu joonistused on sündinud tänu sellele, et tuul jäi pliitsi taha pidama ja liigutas seda paberil ringi,” räägib Jaanika.

JOONTEST PUNKTIDENI

Jaanika elab koos muusikust ja filosoofiaõppejõust mehe ja pojaga Hudsoni jõe kaldal väikeses Cold Springi linnakeses New Yorgi kesklinnast tunnise rongisõidu kaugusel. Maailma ühest suuremast ja ärevamast linnast jõuab nii kiiresti ürglooduse ja mägede keskele!

Kui me Jaanikaga kümme aastat tagasi tutvavaks saime, oli ta loomingus joonte periood. Ta pildistas tundide kaupa Hudsoni kallaste lopsakat väänkasve täis metsa, mille joonteräga meenutas troopikat, töödeldes hiljem käsitsi oma fotosid. “Õppisin New Yorgi osariigi ülikooli visuaalse uurimuse laboratooriumi magistrkursusel. See oli minu ideaalprogramm! Pluss see, et neil oli lasteaed, kuhu sain panna lapse. Meile anti ka suurepäraseid tehnilisi vahendeid, näiteks plaatkaamera, millega ma võsastikke pildistasin,” meenutab Jaanika. “Kursusel oli väga vahva seltskond, olime ühes suures ruumis ninapidi koos ja tegime palju ühisprojekte. Palusin endale omaette nurga, kus sain teisi häirimata möllata ja oma väljaprintitud fotosid töödelda – mul olid seal

nõudepesuharjad ja küürimisharjad ja kraapimisvahendid, millega oma trükiseid kratsisin.”

Jaanika lõpetas Tallinna Pedagoogilise Instituudi kunstõpetaja kutsega ja kuigi tung kunstitegemiseks oli suur, tegeles ta aastaid õpetamisega. Vanalinna Hariduskolleegiumi kunstimajas töötamise ajal, kust ta 26aastaselt õpetajast direktorini tõusis, sai ta Põhja- maade Ministrite Nõukogust pooleaastase stipendiumi Helsingi kunsti- ja disainiülikooli (*Taiteollinen Korkeakoulu*). Seal oli tal viimaks aega ja ka majanduslik toetus esimest korda tõsisemalt kunstiga tegeleda.

Helsingis kohtus Jaanika **Davidiga**, kes oli seal kursusi andmas. Järgnes abielu ja lapse sünd juba Ameerikas, sealsamas väikeses Cold Springi linnakeses. “Siin sai minust tegelikult kunstnik. Pärast **Jaan Umru** sündi hakkasin iga päev joonistama – kõik lapse magamisajad läksid mul joonistamise tähe all. See oli minu viis maailmaga suhelda, vahendada ängi, üksindust ja kohanemiskursi, mida tundsin uues ümbruses väikese lapsega omaette olles. Püüdsin leida sõpru kohalike

Üle kaheksa aasta näitab Jaanika taas oma töid ka sünnimaal, juunikuus Art Depoo galeriis Tallinnas, kus on eksponeeritud 24 eri formaadis joonistust, valgusinstallatsiooni ja videot. Kolm suuremat grafiidijoonistust olid näitusest Lavignes Bastille galeriis Pariisis, kust üks töö osteti Prantsuse rahvuskoolektsiooni.

naiste hulgast, kuid et tutvused tulid lapse kaudu, olid need naised oma elus minuga võrreldes hoopis teises faasis. Mu eksistentsiaalsed otsingud ei kajanud neis vastu.”

Uude riiki kolides teeb enamik meist läbi teatud arengufaasid, mille hulka kuuluvad enne rahunemist ja leppimist kindlasti segadus ja masendus. Ka on ehk kõigile läinuile tuttav tunne, et oled ühe jalaga veel kodumaal ja teisega uuel maal ega kuulu tegelikult kuskile. “Tegin neist lapse unejoonistustest kaks aastat järjest näitust Eestis, tundsin, et pean kuidagi õigustama oma äraminekut,” tunnistab kunstnik.

Hudsoni jõe org New Yorgi linnast põhjas on väga aktiivne kunstipiirkond, kus on lugematult väikesi heatasemelisi galeriisid ning

ka mitmed suured kunstikeskused. Naaberlinnas Beaconis asub Dia:Beacon – vanasse trükikotta ehitatud suur nüüdiskunsti keskus, mis kolis sinna New Yorgi kesklinnast seitse aastat tagasi. Selle läheduses on end sisse seadnud paljud migreerunud kunstnikud, enamik olnud sunnitud New Yorgist lahkuma taevasse tõusnud elukalliduse tõttu.

Kui aastakümneid tagasi oli Soho linnaosas Manhattanil elav ja pulbitsev kunstiskeene, siis nüüd on sinna ülikallisse linnaossa Hollywoodi näitlejate superkorterite lähedusse jäänud vaid firmapoed ja kallid müügigaleriid. Kunstnikud ise rändasid algul allapoole, Lower East Side'i linnaossa, sealt üle jõe Brooklyni Williamsburgi linnaossa. Kui “uus raha” oma moodsa steriilsusega neile ka sinna järele jõudis, hakati linnast hoopis välja rändama.

JOONTE SEEMNED

Pikkamööda rajas Jaanika endale teed New Yorgi kunstimaastikule – ühest näitusest teiseni, sekka kolm isikunäitust. Mõnda aega koosnesid ta joonistused algosakesteks lahutatud kujunditest, punktidest: “Kogu maailm koosneb algosakestest, mind huvitas minna nii lähedale algallikale kui võimalik.” 2003. aastal lisandusid videod. Jaanika filmis lähivaates Hudsoni jõe möllavat vett, veeniresid klaasil, vetikate ja vesikasvude liikumist, moodustades neist rütme, filmilõike korrates ja ümber paigutades. Jaanika tuntuimas videos “Kokku-lahti”, mis on peale Ameerika olnud väljas Taanis,

Itaalia pealinnas Roomas ja Araabia Ühendemiraatides, katavad vesikasvud tiigivee pinna, et siis aeglaselt kaduda, jättes vaataja taeva peegeldusega veepinnal.

“Alles Dubais eksponeerisid nad videot nii, nagu ma seda tehes ette kujutasin – omaette ruumis suurelt põrandale projekteerituna, nii et vaataja oli ise selle kokku-lahti liikumise sees,” räägib Jaanika.

Kolmedimensioonilises valgusinstallatsioonis “Vaikne torm” muutub valgus aeglaselt sadadel paberiribadel, tekitades aimduse tormist-kunstnik on jõudnud taas joonte juurde. Sest tuules on mingit võrreldamatut ülevust: “*Sublime* on inglise keeles vastav sõna, milles sisaldub nii imetus ja aukartus kui ka midagi inimmõõtmele üle jõu käivat.”

“Art Depoos esitletud tööde taga on minus ikka ja jälle vaikselt pinnale tõusev ärev teadlikkus muutustest looduskeskkonnas, soojenemisprotsessist ja sellega kaasnevast. Et looduskeskkond on inimtegevuse mõjul isegi juba minu eluaja jooksul palju muutunud, on täiesti hoomatav. Nii joonistangi kogemust tuule *sublime*-iseloomust, loon valgusinstallatsiooni, mis muutub nii aeglaselt, et seda on raske märgata. Ometi tajume, et midagi suurt on muutumas. Soovin tekitada vaatajas kogemust, mis laseks tal näha oma igapäevategevust värske vaatenurga all. Nagu uni, mis meid saatma jääb ning meie samme päeval ajal mõjutab.”

Vaata ka www.jaanikapeerna.net, <http://jaanikapeerna.blogspot.com>

Lained (kõrvalfotol San Diegos) inspireerivad loomingut (keskmine foto).